

PISA tehtävistä

Minkälaista osaamista PISA tehtävät mittaavat?
Harjoitetaanko koulussa näitä tietoja ja taitoja?

Päivölän matematiikkalinjan opettajat Merikki ja Esa Lappi
 Viimeisen kansallisen luonnontieteen arvioinnin tekijä Pirkko Kärnä

[Tiedeopetusyhdistys ry](https://www.tiedeopetusyhdistys.fi/)
[Päivölän opisto \(paivola.fi\)](https://www.paivola.fi/)

Tiedeopetusyhdistyksen kevätkokous 2103-24 Heurekassa

1

PISA arvioinnin 2022 tuloksia Suomessa

Matematiikka- pääpainopiste

- ka 484 pistettä, (548 p. v.2006), OECD ka 472p.
(laskua 35 maassa)

Heikkoja osaajia on enemmän (joka neljäs) ja huippuosaajia vähemmän.

Lukutaito

- ka 490 pistettä, (510 p. v. 2018), OECD ka 476 p.

Luonnontieteet

- ka 511 pistettä, (531 p. v.2015), OECD ka 476 p.

Suomalaiset oppilaat viihtyvät koulussa

• Syitä oppimistason laskuun

- Suuret opetusryhmät
- Inklusio, heterogeenisyys
- Itseohjautuvuus
(OPSin mukaan koulutyö on opettajajohtoista)
- Opetussuunnitelman laajuus
- Perustaitojen puute: lukeminen/
laskeminen
- Opettajien lisääntyvät tehtävät
(opettaja, sosiaalityöntekijä, opinto-ohjaaja...)
- Digilaitteiden käyttö
- ”Some”- kulttuuri
- Oppilaiden asenteet

2

Luonnontieteiden kansalliseen arviointiin (2011) perustuvia kehittämisehdotuksia, joita käytettiin Opetussuunnitelman (2014) laadinnassa (Kärnä, Hakonen & Kuusela, 2012)

- ◆ Tulee selvittää keinoja luonnontieteiden opetuksen kehittämiseen myös ruotsinkielisissä kouluissa.
- ◆ Opetuksessa tulee lisätä sellaisia työ- ja toimintatapoja, joilla on yhteys **osaamiseen ja oppiaineesta pitämiseen**.
- ◆ **Kokeellisella tavalla** on yhteys luonnontieteelliseen osaamiseen. Kokeellisuuden toteuttamisen mahdollistaa pienempi ryhmäkoko, joka myös edesauttaa heterogeenisen oppilasjoukon opettamista.
- ◆ Biologian asemaa kokeellista työtapaa vaativana oppiaineena tulee vahvistaa siten, että opetusta voidaan antaa myös **pienemmissä ryhmissä**.
- ◆ Luonnontieteen opetuksessa, erityisesti **fysiikassa ja kemiassa, tulee kiinnittää huomiota myös oppilaiden asenteisiin**, koska niillä on yhteys oppimistuloksiin ja tärkeä merkitys ympäristökasvatuksessa.
- ◆ Luonnontieteiden opetusta tulee kehittää siten, että **tytöt kiinnostuvat** myös fysiikan opiskelusta ja pojat myös biologian opiskelusta.
- ◆ Luonnontieteen opetuksessa, erityisesti biologiassa ja maantiedossa, tulee kehittää oppilaiden taitoa **selittää ilmiöitä**.
- ◆ Luonnontieteiden opetuksessa tulee kiinnittää huomiota **täsmälliseen käsitteiden käyttöön ja arvioinnin ja analysoinnin taitoihin**.

3

3

Havaintoja oppimisen tason muutoksista matematiikkalinjalla Päivölän opistossa

- ◆ Matematiikkalinjalle hakeutuvat hyvät osaajat, joista useimpien kouluarvosana on vähintään kiitettävä.
- ◆ Hakijoiden matematiikan perustaitojen osaaminen on heikentynyt. Ensimmäinen pudotus tapahtui vuosina 2003-2006 ja toinen 2018-2020.
- ◆ Oppilaat eivät enää hallitse joitakin peruslaskutoimituksia kuten murtolukujen laskutoimituksia. Lisäksi rutiinisuuorituksiin kuluu enemmän aikaa kuin aiemmin.
- ◆ Laskutaidon puutteet näkyvät myös fysiikan opiskelussa, suureyhtälöitä ei osata käyttää.
- ◆ Opetettavan asian määrää suhteessa käytettävään aikaan on jouduttu supistamaan aiemmista noin 20%.

Oppilaat taitavat kyllä opiskelun taidot. He oppivat, kun opetetaan.

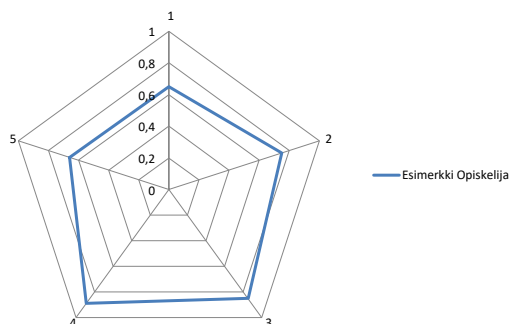
4

Päivölässä arvioidaan hakijoiden

osaamista viikonlopun (pe-su) aikana viidellä osa-alueella (timantti):

1. Perusasioiden osaaminen (4 osa-alueella)
2. Soveltavat matematiikan tehtävät (aikaa 2,5 tuntia)
3. Nopeat laskutehtävät aikapaineessa (3*10 min testi)
4. Uusi asia (illalla opetus, aamulla koe)
5. Peruskoulun välitodistuksen painotettu keskiarvo.

Profiili kertoo osaamisen heikkoudet ja vahvuudet.

Kuvassa esimerkki vain matematiikasta kiinnostuneen opiskelijan profiilista.

Lähde: Esa Lappi, Merikki Lappi, Päivölän hakukokeet 1999-2024

5

PISA arvioinnin avoimia tehtäviä

Matematiikka v. 2022

- [pisa2022matematiikanesimerkkitehtava.pdf \(jyu.fi\)](#)

- [Mehilaiskato.pdf \(jyu.fi\)](#)

Lukutaito v.2018

- [esimerkkitehtava_rapanui_pisa-2018.pdf \(jyu.fi\)](#)

- [Pohjaveden-pumppaus-ja-maanjaristykset.pdf \(jyu.fi\)](#)

Luonnontieteet v. 2015

- [Energiatehokas-talo.pdf \(jyu.fi\)](#)
- [Fossiiliset-polttoaineet.pdf \(jyu.fi\)](#)
- [Juokseminen-helteessa.pdf \(jyu.fi\)](#)

- [Suolavesivoimala.pdf \(jyu.f\)](#)
- [Saadettavat-silmalasisit.pdf \(jyu.fi\)](#)
- [Tulivuorenpurkaukset.pdf \(jyu.fi\)](#)

6

Miten arvioida PISA tehtäviä

OPS (2014/2016)

- laaja-alainen osaaminen
  - monialaiset oppimiskokonaisuudet
- Tutkiva oppiminen
Ajattelun ja tiedon tasot

Opetussuunnitelman jaottelua

Opiskelun tavoitteet:

- Sisällöt
- Merkitys, arvot ja asenteet/
Työskentelyn **taidot** /
Käsitteelliset ja
tiedonalakohtaiset **tiedot**

7

Laaja-alainen osaaminen (OPS 2014)

Näkyvä kaikissa oppiaineissa

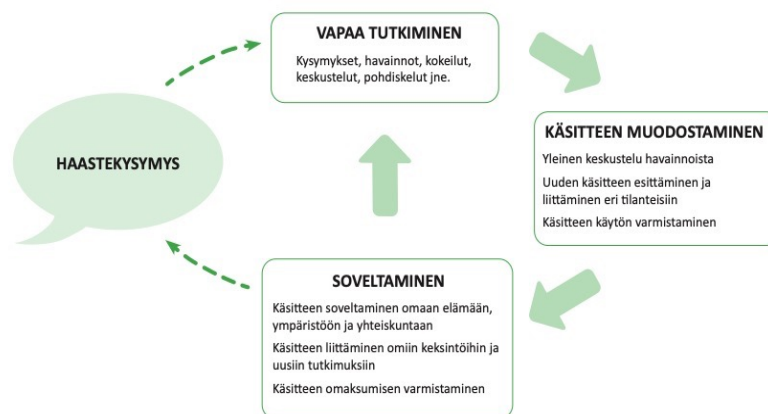
- Tiedot
- Taidot
- Arvot
- Asenteet
- Tahto sitoutua ja toimia

Tutkiva oppiminen 2018-2019

8

TUTKIVAN OPPIMISEN SYKLIN VAIHEET

Mukailtu lähteistä Atkin & Karplus 1962; Karplus & Thier 1967; Nuutinen 2007
 Atkin, J. M., & Karplus, R. (1962). Discovery or invention? *Science Teacher*, 29(5), 45. <https://www.jstor.org/stable/24146536>
 Karplus, R. & Thier, H. D. (1967). *A New Look at Elementary School Science*. Chicago: Rand McNally & Company.
 Nuutinen, A-M. (2007). *SCIS- luonnontiedeohjelman mukaan opiskelleiden viidesluokkalaisten biologian peruskäsitteiden osaaminen*. Käyttätymistieteellinen tiedekunta Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019110737078>

9

OPS:n laajat tavoitteet ja sisällöt ovat haasteellisia. Tutkivan oppimisen vaiheet auttavat strukturoimaan käsitteiden yhteyksiä.

Oppimissyklin vaihe	Opetussuunnitelman (2014) tavoitteet ja sisällöt (3.–6. lk)
1. Vapaa tutkiminen	Tutkimisen ja toimimisen taidot: kysymysten tekeminen (T4), tutkimuksen suunnittelu ja toteutus, havainnot ja mittaaminen (T5), uuden kokeileminen, keksiminen ja luominen yhdessä (T7), turvallinen ja vastuullinen työskentely (T8), ympäristön tutkiminen (T9), ryhmässä toimiminen (T10) Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan (S3), Ympäristön tutkiminen (S4)
2. Käsitteen muodostaminen	2. Tutkimisen ja toimimisen taidot: syy-seuraussuhteiden ja johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittely (T6) Tiedot ja ymmärrys: ympäristön hahmottaminen ja selittäminen ympäristöopin käsitteiden avulla (T12, T13), Minä ihmisenä (S1), Arjen tilanteissa ja yhteisössä toimiminen (S2), Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut (S5)
3. Soveltaminen (monet näkökulmat, monitieteellisyys)	3. Tiedot ja ymmärrys: ekologinen ajattelu (T15), maantieteellinen ajattelu (T16), fyysikaalinen ajattelu (T17), kemiallinen ajattelu (T18), terveysosaaminen arjessa (T19) Kestävän tulevaisuuden rakentaminen (S6)

10

Ajattelun ja tiedon tasot- taksonomia, jota käytettiin luonnontieteiden arvioinnissa.
Tiedon ja ajattelun tasot näkyvät myös OPS:ssa (Krathwohl 2002, Kärnä, Hakonen & Kuusela 2012)

	AJATTELUN TASO					
TIEDON TASO	Muistaa	Ymmärtää	Soveltaa	Analysoida	Arvioida	Tuottaa uutta
FAKTA- JA KÄSITETIETO						
Käsitteet						
Ilmiöt						
MENETELMÄTIETO						
Aineiston käyttö						
Ilmiöiden selittäminen						
Luonnontieteellinen tutkimus						
METAKOGNITIIVINEN TIETO						
Tiedon järjestäminen						
Tieto menetelmien käytöstä						
Itsetuntemus						

11

Ajattelun alatasot

(Anderson ym. 2001, Kärnä,& Aksela, 2013 [Metodi artikkeli netti.indd \(oph.fi\)](#))

Ajattelun taso	Ajattelun ilmeneminen - mitä tarkoittaa
Muistaa	tunnistaa, palauttaa mieleen
Ymmärtää	tulkita, antaa esimerkkejä, luokitella, tehdä yhteenvedo, päätellä, verrata, perustella
Soveltaa	toteuttaa menetelmä rutiininomaisesti, käyttää ja soveltaa menetelmää
Analysoida	erotella, jäsentää, havaita piilomerkitys
Arvioida	tarkistaa, arvostella
Luoda	kehittää, suunnitella, tuottaa uutta

12

PISA tehtävien analysointia

- Tarvitaan **monilukutaitoa**: taulukoiden, graafien ja kuvioiden tulkintaa
  - Tehtävät ovat **monitieteellisiä: tarvitaan pitkien tekstien lukemista, keskittymiskykyä ja pitkäjännitteisyyttä**
  - Monissa tehtävissä **opetetaan ensin**, esimerkiksi taulukon käyttö. Oppilas voi vapaasti tutkia ja oppia, **arvioidaan oppimisen taitoa**
- Tehtävät luokittelevat pääosin **ymmärtämiseen** (käsitteen muodostus) ja **soveltamiseen, myös korkeimman ajattelun taitoja tarvitaan**
- Tehtävät ovat **enimmäkseen menetelmätietoa, mutta myös metakognitiivista**
- Puhdasta muistamistehtävää ei ole, sellainen olisi tunnistaminen. **Perusasioiden osaaminen**, jota tarvitaan, mm. matemaattiset taidot, ovat muistamista, mutta myös ymmärtämistä ja menetelmätietoa.
- PISA tehtävät ovat Opetussuunnitelmamme mukaisia**

Koulussa

- on perinteisesti paljon muistamista, jonkin verran ymmärtämistä ja vähemmän soveltamista vaativia tehtäviä
- tarvitaan enemmän korkeimman ajattelun taitojen harjoittelua: analysointia, arviointia ja uuden luomista

*Korkeimman ajattelun ja tiedon tason osaaminen vaatii **perustaitojen osaamista**.*

*Kokeellisen työtavan ja ilmiöpohjaisen opetuksen tavoitteena ovat **käsitteiden oppiminen**. Nämä menetelmät ovat **motivoivia**.*

13

Mitä tehdä?

- Perustaidot** (rutiinit) ovat ensisijaisia matematiikassa ja myös luonnontieteissä. Oppilaan oman osaamisen tunne kasvaa.
- Monipuolisissa tehtävissä** harjoitetaan kaikkia **tiedon ja ajattelun tasoja**.
- Tehtävissä voi olla **uuden oppimisen taitojen arviointia**.
- Vanhoja PISA tehtäviä voidaan käyttää harjoitteluun.
- Kun opettaja kuuntelee oppilaan ajatuksia, **keskustellaan ja pohditaan**, se **motivoi** oppilasta kuten myös **kokeelliset työtavat**. Ne myös auttavat osaamaan.

AJATTELUN TAIDOT

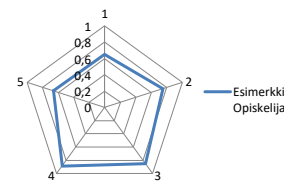
- Muistaminen
- Ymmärtäminen
- Soveltaminen
- Analyysointi/ Arviointi/Uuden tuottaminen

TIEDON TASOT

- Fakta- ja käsitteetieto
- Menetelmätieto
- Metakognitiivinen tieto

Arviointi Päivälön opiston opiskeluhaussa (matematiikka)

- Perusasioiden osaaminen
- Soveltavat tehtävät
- Nopeat laskutehtävät
- Uusi asia
- Peruskoulun välitodistuksen painotettu keskiarvo

Esimerkki vain matematiikasta kiinnostuneen opiskelijan profiilista

14